

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

A.O. „Refugiul Casa Mărioarei”

**SOLUȚII PRACTICE ȘI LEGALE
PENTRU VICTIMELE VIOLENȚEI
ÎN FAMILIE**

*Autor: Nadejda Macari
Avocat, Asociația Obștească „Refugiul Casa Mărioarei”*

CUNOAȘTE-ȚI DREPTURILE!

Februarie 2009

PREFAȚĂ

Prezenta broșură apare în a doua ediție, fiind modificată în baza primei Legi cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie din Republica Moldova. Adoptată la 1 martie 2007 și intrând în vigoare la 18 septembrie 2008, aceasta este prima lege care crează un cadru normativ pentru protecția victimelor violenței în familie în Republica Moldova.

Broșura “Soluții practice și legale pentru victimele violenței în familie” apare în cadrul proiectului “Asistență juridică gratuită pentru victimele violenței în familie”. Acest proiect este implementat din august 2007 de Asociația Obștească “Refugiul Casa Mărioarei”, cu suportul financiar al Asociației Avocaților Americani/ Inițiativa pentru Supremația Legii (ABA/ROLI) din Moldova, prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) și este primul proiect din Republica Moldova în cadrul căruia victimele violenței în familie beneficiază gratuit de asistență juridică calificată, de consiliere juridică, de asistență juridică în fața instanțelor de judecată și ale altor organe relevante, precum și de informație cu privire la drepturile și procedurile de exercitare ale acestora în cazurile de violență în familie.

Scopul acestei broșuri este de a oferi victimelor violenței în familie sfaturi practice în situații de violență în familie, astfel încât acest fenomen să nu mai fie perceput ca o situație “normală”, alimentată de stereotipuri și sentiment de rușine față de vecini sau rude de „a scoate gunoiul din casă”, precum și pentru a oferi informații cu privire la drepturile lor și procedurile de exercitare a acestor drepturi.

Această broșură este destinată, în special, persoanelor care nu au pregătire juridică pentru a-și apăra eficient drepturile în cazurile de violență în familie, dat fiind faptul că anume necunoașterea drepturilor duce, deseori, la soluționarea incorectă a cazurilor de violență în familie, ceea ce are un impact negativ atât asupra părților direct implicate, precum și asupra copiilor, care sunt victime indirecte ale violenței în familie.

Dina Mocan
Consultant juridic, ABA/ROLI Moldova

CUPRINS

I. Violența în familie - încălcarea a drepturilor omului.....pag.4-7

- Ce este violența în familie?
- Tipuri și forme ale violenței în familie
- Stereotipuri și realități despre violența în familie

II. Recomandări practice în cazurile de violență în familie.....pag.8-10

Plan de siguranță în cazurile de violență în familie:

- Asigurări făcute din timp
- Asigurări în timpul atacului
- Cum îți poți apăra copiii?
- Cum să te aperi în public?
- Cum poți să-ți ajuți prietena?

Ajutorul medical

III. Soluții legale în cazurile de violență în familie.....pag.11-27

- Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie
- Măsurile de protecție a victimei violenței în familie
- Începerea acțiunii penale sau contravențional-administrative împotriva agresorului
- Infracțiuni și contravenții administrative din domeniul violenței în familie
- Începerea unei acțiuni civile:
 - ❖ Procedura de divorț
 - ❖ Procedura de partaj a bunurilor comune ale soților
 - ❖ Procedura de obligare la plata pensiei de întreținere
 - ❖ Procedura de decădere din drepturile părintești
- Contractul matrimonial

IV. Modele de cerere de chemare în judecată.....pag.28-36

V. Unde te poți adresa în cazuri de violență în familie?.....pag.37-42

I. Violența în familie - încălcarea drepturilor omului!

Această broșură este pentru tine și pentru cei care cunosc situații de violență în familie și vor să ajute persoanele care suferă de pe urma acestor situații.

Informația din această broșură te ajută să găsești o soluție atunci când te confrunți cu o situație de violență în familie.

De ce? Pentru că această broșură te informează despre drepturile pe care le are victima violenței în familie și despre modalitățile de apărare a acestor drepturi.

În același timp, aici vei învăța și anumite aspecte practice ce te pot ajuta atunci când te confrunți cu o situație de violență în familie.

Aruncă o privire la cele de mai jos și vei înțelege ce este violența în familie, cât de periculos este acest fenomen pentru tine și copiii tăi și ce poți face în asemenea situații, unde te poți adresa pentru a primi ajutor.

Atenție! De la 20% până la 50% din femeile din întreaga lume sunt victime ale violenței în familie.

Orice persoană poate deveni victimă a violenței în familie!
Violența poate avea loc acasă, la serviciu, sau oriunde, în orice familie, bogată sau săracă, la țară sau în oraș, iar victimele ei pot fi de orice religie sau naționalitate!

Violența afectează oamenii pe care îi cunoașteți, dar în special pe femei și copii.

Ce este violența în familie?

Violența în familie este orice acțiune fizică sau verbală săvârșită intenționat de către un membru de familie împotriva altui membru, care provoacă o suferință fizică, psihică, sexuală sau un prejudiciu material, precum și împiedicarea femeii să-și exercite drepturile și libertățile fundamentale.

Dacă persoana care îți este apropiată (soțul, fostul soț, partenerul sau alte rude):

- te jignește și te umilește;
- nu te lasă să te vezi cu prietenii și/sau rudele;
- te agresează fizic sau strigă și te amenință cu violența fizică;
- îți agresează fizic copiii;
- pedepsește copiii când este supărat pe tine;
- te amenință că o să-ți ia copiii, aceștia fiind folosiți pentru a-ți trezi sentimente de frică;
- te obligă să ai relații intime cu el împotriva dorinței tale;

- nu vrea să lucrezi și chiar te împiedică să îți cauți un loc de muncă;
- te face să crezi că doar el poate să folosească corect bugetul familiei;
- te critică tot timpul (cum ești îmbrăcată, cum gătești, cum arăți, etc);

De asemenea, dacă:

- îți este frică să-ți exprimi propria părere în cazul în care aceasta diferă de cea a soțului;
- te simți neajutorată și inutilă;
- îți este frică de soțul/partenerul tău;
- ești ofensată în public;
- mereu găsești scuze pentru comportamentul lui în fața ta și a prietenilor voștri;
- te simți singură;
- te învinuiește doar pe tine pentru eșecurile din familia voastră, etc.

În cazul în care acestea se întâmplă cu tine, cu prietena ta, cu sora ta, cu mama ta, cu copiii tăi sau cu vecina ta, este vorba despre violență în familie.

Violența în familie este o încălcare a drepturilor omului!

Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948) prevede dreptul tuturor oamenilor (femei, bărbați, copii) la viață fără violență. Toți oamenii se nasc liberi și egali în demnitate și în drepturi.

Constituția Republicii Moldova prevede că toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a organelor de stat. Statul garantează fiecăruia din noi dreptul la viață, inviolabilitate fizică și psihică. De asemenea, Constituția prevede că statul are obligația să respecte și să protejeze viața personală și familială a fiecăruia din noi.

Codul Familiei prevede egalitatea soților în relațiile familiale. Toate problemele vieții familiale se soluționează de către soți în comun. Fiecare dintre soți este în drept să-și continue ori să-și aleagă singur/ă profesia. Relațiile dintre soți se bazează pe stimă și ajutor reciproc, pe obligații comune de întreținere a familiei, de îngrijire și educație a copiilor.

Chiar dacă aceste drepturi se conțin în legi, realitatea arată că aceste drepturi sunt încălcate. Această situație poate fi schimbată dacă nu vei mai accepta să închizi ochii la cele ce se întâmplă și vom sparge tăcerea atunci când suntem lovite, umilite și neprețuite.

Atenție! La data de 18 septembrie 2008 a intrat în vigoare **Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie.** Această lege creează un mecanism mai bun de apărare a victimelor violenței în familie, mai ales prin măsurile de protecție stabilite împotriva agresorului.

Tipuri și forme ale violenței în familie

Violența în familie este un comportament nedorit și agresiv, amenințător sau cu caracter sexual, care este folosit pentru a manifesta *putere și a ține sub control* o persoană în cadrul unei relații. Puterea și controlul se manifestă prin:

- **Izolare:** soțul/partenerul tău îți controlează permanent acțiunile tale (cu cine te întâlnești, cu cine vorbești, etc.);
- **Frica:** atunci când ești speriată de gesturile și acțiunile lui, de distrugerile de obiecte;
- **Manipularea prin intermediul copiilor:** atunci când soțul, fostul soț, partenerul tău îți inspiră sentimentul de vină în fața copiilor;
- **Amenințarea:** ești amenințată că ți se vor lua copii, că o să fii motivul sinuciderii lui sau situația când tu însăși ajungi să vrei să te sinucizi;
- **Violența emoțională:** ești umilită, jignită prin cuvinte, ți se spune că îți îndeplinești rău rolul de mamă și soție;
- **Violența economică:** nu ți se permite să lucrezi sau ți se iau banii câștigați, astfel încât să devii dependentă financiar de el;
- **Violența sexuală:** te obligă să ai relații intime cu el contrar voinței tale;
- **Violența fizică:** te bate, te pălmuiește, folosește arme împotriva ta, etc.

Stereotipuri și realități

Stereotip: Violența în familie nu este o infracțiune, ci doar un scandal, în care nu trebuie de implicat.

Realitate: Violența în familie este o infracțiune pedepsită de Codul penal și Codul cu privire la contravențiile administrative.

Stereotip: Motivul violenței în familie este o pierdere temporară de control asupra sa a bărbatului, în cele mai dese cazuri din cauza consumului de alcool.

Realitate: Consumul de alcool scade capacitatea de a controla comportamentul. În același timp printre agresori sunt mulți bărbați care nu consumă alcool. Alcoolul nu poate servi drept scuză pentru comportamentul violent.

Stereotip: Violența în familie e posibilă doar în familii sărace.

Realitate: Statistica ne demonstrează că violența în familie are loc atât în familii sărace, cât și în familii bogate.

Stereotip: Dacă soția ar fi vrut ea ar fi plecat de la soțul-agresor.

Realitate: Există multe motive care le împiedică pe femei să plece de la partnerii agresori: rușinea de a povesti altora despre cele întâmplate, frica că agresorul va deveni și mai violent și răzbunător, diferite probleme ce țin de locuință, dependență financiară, lipsa sprijinului din partea prietenilor, obișnuința emoțională față de soț.

Stereotip: „Copiii au nevoie de tată” sau „o să le suport pe toate pentru copii”.

Realitate: Fără îndoială copii au nevoie de tată, dar dacă în loc de dragoste și înțelegere copilul vede în familie doar agresivitate și violență, aceasta aduce la distrugerea psihologică și emoțională a copilului.

II. Recomandări practice în cazurile de violență în familie

Ce trebuie să fac dacă eu și/sau copiii mei suntem în pericol?

Asigurări făcute din timp:

- Înțelege-te cu vecinii voștri să cheme poliția în cazul în care aud țipete și zgomot în locuința voastră;
- Ascunde cheile de rezervă de la apartament, în așa fel încât luându-le să poți părăsi repede locuința în caz de pericol;
- Ascunde suma de bani necesară, carnetul cu numere de telefoane, telefonul mobil, pașaportul și buletinul de identitate, certificatul de naștere și de căsătorie, certificatele de naștere ale copiilor, alte documente importante, la fel și câteva haine și medicamente de care aveți nevoie într-un loc sigur și accesibil;
- Înțelege-te din timp cu prietenii, părinții sau alte rude despre posibilitatea de a vă refugia temporar la ei în caz de pericol;
- Fă tot posibilul ca agresorul să nu te poată găsi, ascunde sau distruge toate înscrisurile și adresele, care ar putea să îl ajute pe soțul dumneavoastră să vă găsească;
- Hotărăște-te din timp care lucruri de valoare (de exemplu, bijuterii) ai putea lua cu tine pe care le vei vinde ulterior în caz de necesitate extremă de bani.

În timpul atacului:

- Încearcă să nu te apropii de bucătărie sau de alte locuri unde există obiecte care pot fi folosite ca arme (de exemplu, cuțitele);
- Încearcă să nu te apropii de baie, cămeruțe, alte spații mici unde ai putea fi prinsă în capcană;
- Încearcă să ajungi într-o cameră cu ușă sau fereastră ca să poți fugi;
- Încearcă să ajungi într-o cameră cu telefon ca să chemi după ajutor; încuie-l pe agresor dacă poți;
- Cheamă ajutor sau fugi la vecini sau prieteni;
- Contactează poliția cât mai curînd după atac;
- Imediat adresează-te după ajutor medical dacă tu sau copiii tăi sunteți răniți.

Atenție! Dacă situația este critică și periculoasă, părăsiți locul unde vă aflați cât mai repede, chiar dacă nu ați reușit să luați lucrurile necesare.

Nu uita!

Viața ta și a copiilor tăi ar putea fi în pericol!

Cum îți poți apăra copiii?

- Învăță-ți copiii să nu intervină în ceartă;
- Învăță-i cum să ajungă într-un loc sigur unde să fie în afara pericolului;
- Învăță-i pe cine să cheme în ajutor;
- Învăță-i să nu intre în bucătărie dacă încep actele de violență;
- Învăță-i să povestească cuiva în care au încredere despre actele de violență.

Cum să te aperi în public?

- Schimbă drumurile/traseul pe care mergi de obicei;
- Încearcă să călătorești sau să te afli în public în compania mai multor oameni;
- Fă cumpărături și ridică banii de pe contul bancar în locuri diferite;
- Poartă cu tine tot timpul copii de pe documentele oficiale și numere utile de telefon pentru situații extreme;
- Dacă este posibil, poartă cu tine un telefon mobil.

Cum îți poți ajuta prietena?

- În primul rând, încearcă să înțelegi situația în care aceasta se află, nu o învinui. Spune-i că foarte multe femei se află în situația ei și că este o femeie puternică din moment ce s-a hotărât să vorbească despre problema ei;
- Spune-i că îți dai seama cât de greu îi este să vorbească despre problema ei, că ea nu merită să fie amenințată, jignită și bătută. Nimeni și nimic nu poate servi ca scuză pentru un comportament agresiv;
- Adu-i la cunoștință informația din această broșură;
- Susține-o și ascult-o. Las-o să-și verse durerea, fii răbdătoare cu ea, chiar dacă crezi că ea nu are dreptate: este viața ei și doar ea poate să ia o decizie;
- Dacă este necesar, mergi cu ea la spital pentru a fi examinată de medic;
- Sprijin-o moral atunci când a decis să scrie plângere la poliție. Condu-o la comisariatul de poliție.

Atenție! Sprijinul tău ar putea fi pentru cineva primul pas spre salvare!

Ajutorul medical

După ajutor medical te poți adresa în orice punct medical, spital de urgență, policlinică. Este de dorit să fii consultată de un medic imediat ce ai fost agresată fizic.

Povestește medicului cum ai fost agresată, cine te-a agresat și unde. Arată-i toate vătămările corporale și spune-i unde simți dureri. Toate aceste date vor fi scrise în cartea ta medicală, informație care ulterior va putea fi folosită **drept dovadă a vinovăției agresorului** împreună cu raportul de expertiză medico-legală.

Fii atentă, convinge-te că medicul a descris corect locul vătămărilor corporale, mărimea acestora, termenul în care s-au format, modul în care le-ai căpătat.

Dacă este necesar, medicul îți va prescrie un tratament. Neapărat trebuie să primești un certificat care să demonstreze faptul că te-ai adresat la medic pentru constatarea leziunilor corporale. În certificat trebuie să fie indicat următoarele:

- numărul cărții medicale;
- data la care te-ai adresat;
- numele și prenumele medicului;
- ștampila spitalului sau a policlinicii.

Este foarte **important** să faci expertiza medico-legală (**Centrul de Medicină Legală, str. Korolenco 8, mun. Chișinău**), deoarece experții medico-legali determină și argumentează în scris gradul vătămărilor cauzate victimelor, care ulterior vor fi utilizate în proces în calitate de dovezi.

Toate celelalte certificate medicale sunt considerate drept dovezi ale agresiunii doar dacă sunt prezentate împreună cu raportul de expertiză medico-legală, care este unica probă admisă de judecător care dovedește că loviturile ar fi putut cauza leziunile corporale constatate în circumstanțele descrise de victimă, precum și gravitatea leziunilor corporale.

Pentru a putea face expertiza medico-legală te poți adresa personal la Centrul de Medicină Legală, dar poți primi și o îndreptare de la poliție, procuratură, instanță de judecată în acest sens.

**Nu fi indiferent/ă! Nu tolera violența în familia ta!
Orice persoană poate fi trasă la răspundere administrativă sau penală
pentru acte de violență!**

III. Soluții legale în cazurile de violență în familie

Cum te ajută Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie?

În primul rînd, informează-te în cele ce urmează despre conținutul acesteia!

Cine sunt subiecții violenței în familie?

În cazul locuirii împreună subiecți ale violenței în familie sunt persoanele aflate în relații de căsătorie, de divorț, de concubinaj, de tutelă și curatelă, rudele lor pe linie dreaptă sau colaterală, soții rudelor, alte persoane întreținute de acestea.

În cazul locuirii separate subiecți ale violenței în familie sunt persoanele aflate în relații de căsătorie, copiii lor, inclusiv cei adoptivi, cei născuți în afara căsătoriei, cei aflați sub tutelă sau curatelă, alte persoane aflate la întreținerea acestora.

Care sunt măsurile de protecție a victimei violenței în familie stabilite de lege?

Cererea despre săvîrșirea actelor de violență în familie se depune la instanța judecătorească, la organul de poliție sau la organul de asistență socială. Dacă cererea este depusă la organul de poliție sau la organul de asistență socială, această va fi ulterior transmisă instanței de judecată.

Instanța de judecată emite în 24 de ore de la primirea cererii o ordonanță de protecție prin care poate oferi protecție victimei, aplicînd agresorului următoarele măsuri:

- Obligarea acestuia de a părăsi temporar locuința comună ori de a sta departe de locuința victimei, fără a decide asupra modului de proprietate asupra bunurilor;
- Obligarea de a sta departe de locul aflării victimei;
- Obligarea de a nu contacta victima, copiii acesteia, alte persoane dependente de ea;
- Interzicerea de a vizita locul de muncă și de trai al victimei;
- Obligarea, pînă la soluționarea cazului, de a contribui la întreținerea copiilor pe care îi are în comun cu victima;
- Obligarea de a plăti cheltuielile și daunele cauzate prin actele sale de violență, inclusiv cheltuielile medicale și cele de înlocuire sau reparare a bunurilor distruse sau deteriorate;

- Limitarea dispunerii unilaterale de bunurile comune;
- Obligarea de a participa la un program special de tratament sau de consiliere dacă o asemenea acțiune este determinată de instanța judecătorească ca fiind necesară pentru reducerea violenței sau dispariția ei;
- Stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor săi minori;
- Interzicerea de a păstra și purta armă.

Care este termenul de aplicare a măsurilor de protecție?

Măsurile de protecție se aplică pe un termen de până la **3 luni**. Ele încetează odată cu dispariția pericolului care a determinat luarea acestor măsuri și pot fi prelungite în cazul unei cereri repetate sau al nerespectării condițiilor prevăzute în ordonanța de protecție. Responsabilitatea de a informa agresorul despre ordonanța de protecție și de a o aplica revine inspectorului de sector în comun cu asistentul social.

Cum să începi o procedură penală sau contravențională împotriva agresorului?

Dacă ești victimă a violenței fizice sau ești amenințată cu o asemenea violență poți face următoarele:

- 1. Scrie o plângere la Comisariatul de poliție de la locul unde a fost săvârșită fapta de violență în familie. Plângerea trebuie să fie în două exemplare.**

Atenție! Cere colaboratorului de poliție căruia îi prezinți plângerea să o înregistreze.

Un exemplar al plîngerii îl depui la comisariatul de poliție, iar celălalt rămîne la tine.

Cere ca și pe exemplarul care rămîne la tine să fie aplicat numărul și data de înregistrare a plîngerii.

Acest lucru dovedește că ai depus această plîngere la poliție.

Plîngerea trebuie să conțină următoarele:

- Numele, prenumele, calitatea și domiciliul persoanei care scrie plîngerea;
- Date cu privire la locul săvârșirii infracțiunii/contravenției;
- Date cu privire la ora săvârșirii infracțiunii/contravenției;
- Date cu privire la identitatea și locul de trai al agresorului;
- Date despre consecințele infracțiunii/contravenției;

- Date despre martorii infracțiunii/contravenției;
- Adresarea către organul de poliție de a iniția acțiunea penală/contravențional administrativă împotriva agresorului, precum și tragerea acestuia la răspundere.

Poți scrie și depune plîngerea personal sau prin reprezentant împuternicit de tine prin procură întocmită la notar. Plîngerea făcută oral se consemnează într-un proces-verbal semnat de către persoana care declară plîngerea și de organul de urmărire penală.

Plîngerea poate fi făcută și de către unul dintre soți pentru celălalt soț sau de către copilul major pentru părinți.

Atenție! Depunerea plîngerii la organul de poliție pentru tragere la răspundere a agresorului, precum și depunerea cererii în vederea desfacerii căsătoriei nu te împiedică să depui concomitent și o cerere de eliberare a ordonanței de protecție.

- 2. Relatează colaboratorilor de poliție sau procurorului despre cele întîmplate.** De asemenea, numește martorii actelor de violență, instituția medicală la care te-ai adresat pentru a constata leziunile corporale pricinuite prin săvîrșirea actelor de violență, citește cu atenție toate explicațiile și procesele-verbale scrise de colaboratorii de poliție din spusele tale și semnează-le doar după ce le-ai citit cu atenție. Dacă crezi că în aceste acte informația nu corespunde celor menționate de tine, spune acest lucru poliției sau procurorului. Doar după ce această informație a fost corectată, semnează-le.
- 3. Cere colaboratorilor de poliție să îți dea îndreptare pentru efectuarea expertizei medico-legale.** Poți să mergi însă și fără îndreptare la Centrul de Medicină Legală (str. Korolenco 8, mun. Chișinău).

Atenție! Dacă din cauza leziunilor corporale cauzate în rezultatul actelor de violență ai fost nevoită să urmezi tratament medical sau să lipsești de la lucru, precum și în cazul în care agresorul ți-a distrus bunuri în timpul urmăririi penale sau judecării cauzei de către instanța judecătorească, ai dreptul să începi **o acțiune civilă pentru repararea prejudiciului material și moral cauzat prin actele de violență sănătății, proprietății și demnității tale.**

Acțiunea civilă poate fi intentată și separat și după finalizarea procesului penal în cauză.

4. **Prezintă colaboratorului de poliție certificatul medical** care demonstrează existența vătămarilor corporale. Adu-le la cunoștință numele și adresele martorilor.

Ce poți să faci dacă ți s-a refuzat primirea plîngerii?

Organul de urmărire penală este obligat să primească plîngerile cu privire la săvîrșirea de infracțiuni, chiar și atunci cînd fapta săvîrșită nu este de competența lui. Persoanei care depune plîngere i se eliberează imediat un certificat despre acest fapt, indicîndu-se persoana care a primit plîngerea și timpul cînd aceasta a fost înregistrată.

Refuzul organului de urmărire penală poate fi atacat imediat la judecătorul de instrucție din cadrul judecătoriei din sectorul respectiv al organului de urmărire penală în termen de 5 zile de la momentul primirii refuzului.

Atenție! În Republica Moldova agresorul poate fi tras la răspundere penală sau administrativă contravențională numai atunci cînd acțiunile agresorului corespund cu anumite forme de violență prevăzute de legislație și anume violența fizică, psihică, sexuală.

Cum poate fi pedepsit agresorul pentru acte de violență?

Articolul 47/1 din Codul cu privire la contravențiile administrative

Cauzarea premeditată a **leziunilor corporale** ușoare, maltratarea, aplicarea loviturilor și ale altor acțiuni violente care au provocat dureri fizice, atrag aplicarea unei amenzi de la 10 la 15 unități convenționale sau arest administrativ pe un termen de pînă la 15 zile.

Cauzarea premeditată a leziunilor corporale ușoare, care au provocat o dereglare de scurtă durată a sănătății sau o pierdere neînsemnată dar stabilă a capacității de muncă, atrage aplicarea unei amenzi de la 15 la 25 de unități convenționale sau arest administrativ pe un termen de pînă la 30 de zile.

Atenție! O unitate convențională este 20 de lei.

Articolul 47/2 din Codul cu privire la contravențiile administrative

Calomnia, adică răspîndirea cu bună știință a unor scorniri mincinoase ce defăimează o altă persoană, atrage aplicarea unei amenzi de la 10 la 25 de unități convenționale sau arest administrativ pe un termen de pînă la 30 de zile.

Articolul 47/3 din Codul cu privire la contravențiile administrative

Injuria, adică înjosirea premeditată a onoarei și demnității unei persoane prin acțiune, verbal sau în scris, atrage aplicarea unei amenzi de la 7 la 15 unități convenționale sau arest administrativ pe un termen de până la 15 zile.

Articolul 151 din Codul Penal

(1) **Vătămarea intenționată gravă a integrității corporale sau a sănătății**, care este periculoasă pentru viață ori care a provocat pierderea vederii, auzului, graiului sau a unui alt organ ori încetarea funcționării acestuia, o boală psihică sau o altă vătămare a sănătății, însoțită de pierderea stabilă a cel puțin o treime din capacitatea de muncă, ori care a condus la întreruperea sarcinii sau la o desfigurare iremediabilă a feței și/sau a regiunilor adiacente, se pedepsește cu închisoare de la 5 la 10 ani.

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

- a) asupra soțului (soției) sau unei rude apropiate;
- b) asupra minorului....se pedepsește cu închisoare de la 6 la 12 ani.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2), săvârșite:

- a) repetat se pedepesc cu închisoare de la 8 la 15 ani.

Articolul 152 din Codul Penal

(1) **Vătămarea intenționată medie a integrității corporale sau a sănătății**, care nu este periculoasă pentru viață și nu a provocat urmările prevăzute la art.151, dar care a fost urmată fie de dereglarea îndelungată a sănătății, fie de o pierdere considerabilă și stabilă a mai puțin de o treime din capacitatea de muncă, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 140 la 240 de ore sau cu închisoare de până la 4 ani.

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

- a) repetat;
- b) asupra a două sau mai multe persoane
- c) asupra soțului (soției) sau unei rude apropiate...se pedepsește cu închisoare de la 3 la 7 ani.

Articolul 155 din Codul Penal

Amenințarea cu omor ori cu vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, dacă a existat pericolul realizării acestei amenințări, se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 400 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de până la 2 ani.

Articolul 166 din Codul Penal

(1) **Privațiunea ilegală de libertate a unei persoane**, dacă acțiunea nu este legată cu răpirea acesteia, se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 240 de ore sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

Articolul 193 din Codul Penal

Ocuparea, în întregime sau în parte, fără drept, a unui imobil aflat în proprietatea altuia

se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 500 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 120 la 200 de ore.

(2) Aceeași acțiune săvârșită:

a) de două sau mai multe persoane

b) prin distrugerea sau strămutarea semnelor de hotar ale unui imobil aflat în proprietatea altuia;

c) cu aplicarea violenței sau cu amenințarea aplicării ei

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 la 1000 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 5 ani.

Articolul 202 din Codul Penal

Eschivarea cu rea-voință a părinților de la plata mijloacelor, stabilite prin hotărîre a instanței judecătorești, **pentru întreținerea copiilor minori** (a pensiei alimentare), precum și de la întreținerea copiilor maturi, dar inapți pentru muncă, aflați la întreținerea lor, se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 300 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 100 la 240 de ore, sau cu închisoare de pînă la 2 ani.

Cum să începi o acțiune civilă?

Este acțiune civilă divorțul, partajul, obligarea la plata pensiei de întreținere, altele. Persoana care începe o acțiune civilă sau altfel spus cheamă o altă persoană în judecată în ordine civilă se numește *reclamant*, iar persoana care este chemată în judecată se numește *pârît* sau *reclamat*.

Pentru a începe o acțiune civilă, reclamantul trebuie să depună o cerere de chemare în judecată.

Cererea de chemare în judecată trebuie să conțină următoarele:

- instanța căreia îi este adresată;
- numele sau denumirea reclamantului, domiciliul ori sediul lui; dacă reclamantul este o persoană juridică, datele bancare, codul fiscal, numele reprezentantului și adresa lui, în cazul în care cererea se depune de reprezentant;
- numele sau denumirea pârîtului, domiciliul ori sediul lui;
- esența încălcării sau a pericolului de încălcare a drepturilor, libertăților sau intereselor legitime ale reclamantului, pretențiile lui;
- circumstanțele de fapt și de drept pe care reclamantul își întemeiază pretențiile, demonstrarea probelor care confirmă circumstanțele;
- pretențiile reclamantului către pârît;
- valoarea acțiunii, dacă aceasta poate fi evaluată;
- documentele anexate la cerere.

Atenție! Cererea de chemare în judecată se semnează de către reclamant sau de reprezentantul lui.

Odată cu cererea de chemare în judecată se prezintă următoarele:

- copiile de pe cererea de chemare în judecată și de pe înscrisuri, certificate, într-un număr egal cu numărul de pârîți, dacă ei nu dispun de aceste acte, plus un rînd de copii pentru instanță. Dacă înscrisurile sunt făcute într-o limbă străină, instanța poate dispune prezentarea traducerii lor în modul stabilit de lege;
- dovada de plată a taxei de stat (taxa de stat se plătește în contul judecătoriei respective la Banca de Economii);
- documentele care demonstrează circumstanțele pe care reclamantul își întemeiază pretențiile și copiile de pe aceste documente pentru pârîți, dacă aceștia nu dispun de ele;
- procura sau un alt document ce legalizează împuternicirile reprezentantului.

La primirea cererii de chemare în judecată, judecătorul verifică dacă aceasta este depusă cu respectarea tuturor condițiilor stabilite de lege. În caz contrar, reclamantul trebuie să facă imediat completările sau modificările necesare ori să depună copii de pe cerere și copii autentificate de pe înscrisurile pe care își întemeiază pretențiile.

Cînd completările sau modificările necesare nu sunt posibile la moment, cererea se înregistrează în registrul de intrare a documentelor, iar reclamantului i se va acorda un termen pentru a face completările sau modificările necesare. Dacă cererea a fost primită prin poștă, reclamantului i se vor comunica în scris neajunsurile și mențiunea că acestea urmează să fie lichidate în interiorul termenului acordat.

Probele/Dovezile

Toate cererile de chemare în judecată trebuie să cuprindă informație despre ceea ce s-a întîmplat. Trebuie să ai probe (dovezi) pentru tot ceea ce spui în cerere. De exemplu, dacă spui în cerere că v-ați căsătorit într-un anumit an, trebuie să anexezi copia de pe certificatul de căsătorie, dacă spui că aveți un copil minor împreună, atunci trebuie să anexezi la cerere copia certificatului de naștere, etc.

Este foarte greu de dovedit actul de violență în familie dacă lipsește plîngerea depusă la poliție sau raportul de expertiză medico-legală. Prin urmare, în cazul în care nu ai dovezi pe care să-ți întemeiezi cererea, încearcă să le strîngi, spre exemplu, prin înregistrarea convorbirilor cu agresorul cu telefonul mobil sau dictofonul, pe care apoi le poți transfera pe un suport electronic (CD), la fel și mesajele text transmise prin telefon. Aceste probe sunt foarte utile mai ales în cazurile de violență psihologică, în cazul amenințărilor, care sunt foarte greu de demonstrat în instanța de judecată.

De asemenea, trebuie să te gîndești ce persoane ar susține cele spuse de tine în cerere și să faci o listă cu martori și cu datele lor de contact.

E important să aduci în instanța de judecată caracteristici de la locul de muncă, de la locul de studii, de la grădiniță sau locul de studii al copilului, de la primărie, care ar susține cele afirmate de tine în cerere, demonstrînd comportamentul tău pozitiv sau cel negativ al agresorului.

În cazurile de divorț în care apare problema domiciliului copilului minor, adică cu care dintre părinți acesta va locui, este important să se facă un examen psihologic al copilului, raportul căruia va fi prezentat în instanță, pentru a demonstra că părintele agresor influențează negativ dezvoltarea psihologică a copilului minor.

La fel, în cazurile de divorț pentru a stabili domiciliului la părintele neagresor, e important să demonstrezi că ai un loc de trai prin prezentarea actelor de proprietate

pe locuință sau un contract de închiriere a locuinței, precum și un certificat de salariu, care ar demonstra că ești angajată și că ai resurse financiare pentru a putea întreține copilul.

O mare problemă e faptul că în Republica Moldova multă lume muncește ilegal, adică fără a avea un contract de muncă. În aceste cazuri, mai ales pentru a demonstra că soțul are un venit și poate fi obligat la plata pensiei de întreținere pentru copilul minor, trebuie să strângi tot felul de dovezi, spre exemplu să faci copia dintr-un ziar de publicitate în care acesta a plasat un anunț în vederea prestării anumitor servicii contra plată (de exemplu: „repar mașini de cusut”).

Cum poate înceta căsătoria?

Căsătoria poate înceta prin divorț, în baza cererii unuia sau a ambilor soți ori a tutorelui soțului declarat incapabil.

Atenție! Fără acordul soției, soțul nu poate cere desfacerea căsătoriei în timpul gravidității acesteia și timp de un an după nașterea copilului dacă acesta s-a născut viu și trăiește.

Desfacerea căsătoriei la oficiul de stare civilă:

În baza acordului comun al soților care nu au copii minori comuni sau înfiați de ambii soți, în cazurile când între aceștia nu există conflicte referitoare la împărțirea bunurilor sau la întreținerea soțului incapabil de muncă, căsătoria poate fi desfăcută de către oficiul de stare civilă în a cărui rază teritorială se află domiciliul unuia dintre soți, cu participarea obligatorie a ambilor soți.

La cererea unuia dintre soți, căsătoria poate fi desfăcută la oficiul de stare civilă dacă celălalt soț:

- a fost declarat incapabil prin hotărâre judecătorească;
- a fost declarat dispărut prin hotărâre judecătorească;
- a fost condamnat la privațiune de libertate pe un termen mai mare de 3 ani.

Desfacerea căsătoriei de către instanța judecătorească:

Dacă soții au copii minori comuni, cu excepția cazurilor prevăzute, sau în lipsa acordului la divorț al unuia dintre soți, desfacerea căsătoriei are loc pe cale judecătorească.

Desfacerea căsătoriei are loc pe cale judecătorească și în cazurile când există acordul la divorț al ambilor soți, însă unul dintre ei refuză să se prezinte la oficiul de stare civilă pentru soluționarea problemei.

Dacă în procesul examinării cererii de desfacere a căsătoriei, unul dintre soți nu-și dă acordul la divorț, instanța judecătorească va amâna examinarea cauzei, stabilind un termen de împăcare de la 1 lună la 6 luni. Din păcate, acest termen este obligatoriu. De aceea, încercați să convingeți judecătorul în baza probelor anexate la cerere (rapoarte de expertiză medico-legală, certificate de la poliție, care atestă faptul că agresorul a fost sancționat pentru violența în familie, etc.) să vă dea un termen de împăcare cât mai scurt.

La desfacerea căsătoriei, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind împărțirea bunurilor lor comune și plata pensiei de întreținere a copiilor și soțului inapt de muncă ce necesită sprijin material, indicând mărimea acesteia. De asemenea, soții pot prezenta instanței judecătorești un acord privind determinarea părintelui împreună cu care vor locui copiii minori comuni.

În cazul lipsei unui acord între soți sau dacă acest acord încalcă drepturile și interesele copiilor minori sau ale unuia dintre soți, instanța judecătorească este obligată:

- să împartă, la cererea soților (a unuia dintre ei), bunurile lor comune (trebuie să anexați o listă cu bunurile care vreți să vă fie date, iar în cazul caselor, apartamentelor să specificați în cerere modalitatea în care vreți să fie împărțite acestea (în natură, sau prin vinderea acestuia și împărțirea banilor între părți, sau prin atribuirea întregului imobil dumneavoastră și plata celeilalte părți a costului părții din bun ce-i revine, etc.);
- să determine care dintre părinți va plăti pensia de întreținere a copiilor minori și mărimea acesteia;
- să stabilească, la cererea soțului inapt de muncă, care are dreptul la pensie de întreținere de la celălalt soț, mărimea și modul de plată a acestei pensii;
- să stabilească cu cine dintre părinți vor locui copiii minori după divorț.

Cererea de chemare în judecată pentru divorț, poate să cuprindă pe lângă cererea de a desface căsătoria și cererea de a stabili domiciliul copilului minor, obligarea la plata pensiei de întreținere, revenirea la numele anterior, dar și cererea de a partaja bunurile comune.

Recomandabil însă e ca cererea de divorț, să fie depusă separat de cererea de partajare a bunurilor, dat fiind faptul că cererea de divorț, de regulă, se soluționează mai repede decât cea de partaj, soluționarea căreia poate dura mult mai mult. De aceea, aceste două cereri pot fi depuse în instanța de judecată simultan sau cererea de partaj poate fi depusă după ce depuneți cererea de divorț,

în special că în cazurile de violență în familie este important ca divorțul să se soluționeze cât mai repede.

Care este procedura de împărțire a bunurilor comune ale soților?

Atenție! Bunurile obținute de soți din ziua încheierii căsătoriei pînă în ziua încetării acesteia sunt considerate bunuri comune, **chiar dacă sunt înregistrate pe numele doar a unuia dintre soți.**

Trebuie să știi că...

- Soțul care nu a avut venit propriu, deoarece a avut grijă de gospodărie, de educația copiilor, de asemenea are dreptul la bunurile obținute în timpul căsătoriei;
- Instanța judecătorească este în drept ca, în baza cererii soțului interesat care nu este vinovat de desfacerea căsătoriei, să-l declare pe acesta proprietar asupra bunurilor obținute de către el în perioada cît soții au dus gospodăria separate;
- Fiecare dintre soți are dreptul să vîndă bunurile comune, acordul celuilalt soț presupunîndu-se că există. Pentru vînzarea bunurilor imobile (de exemplu, a unei case) este obligatoriu acordul în scris al celuilalt soț;
- Unul dintre soți nu poate să desfacă contractul de închiriere a unei locuințe, să înstrăineze casa sau apartamentul ori să limiteze prin acte juridice dreptul la locuință al celuilalt soț fără acordul expres al celuilalt soț;
- Bunurile care au aparținut fiecăruia dintre soți pînă la încheierea căsătoriei și bunurile primite în dar, cele obținute prin moștenire în timpul căsătoriei, sînt proprietate personală a fiecăruia dintre soți;
- Bunurile ce aparțin fiecăruia dintre soți pot fi declarate de instanța judecătorească ca bunuri comune dacă se va stabili că, în timpul căsătoriei, din contul mijloacelor comune ale soților sau al mijloacelor unuia dintre soți ori în urma muncii numai a unuia dintre soți, valoarea acestor bunuri a crescut simțitor (de exemplu, reparație capitală în apartament, reconstrucția acestuia);
- Împărțirea bunurilor comune poate fi făcută atît în timpul căsătoriei, cît și după desfacerea ei, la cererea oricărui dintre soți. Bunurile comune pot fi împărțite în baza acordului dintre soți, printr-un contract autentificat la notar.

În caz de neînțelegere, determinarea cotei-părți a fiecărui soț din bunurile comune, precum și împărțirea acestora în natură, se face pe cale judecătorească;

- La împărțirea bunurilor comune, instanța judecătorească, la cererea soților, stabilește bunurile ce urmează să fie transmise fiecăruia dintre ei. Dacă unuia dintre soți îi sunt transmise bunuri care depășesc cota ce-i revine, celuilalt soț i se poate stabili o compensație bănească sau de altă natură;
- Bunurile cumpărate pentru copiii minori (îmbrăcăminte, încălțăminte, rechizite școlare, instrumente muzicale, jucării etc.) se transmit gratuit soțului împreună cu care locuiesc copiii;
- Dacă bunurile comune au fost împărțite în timpul căsătoriei, acestea devin bunuri personale ale soților, iar bunurile care nu au fost împărțite, sunt bunuri comune;
- Pentru a împărți bunurile comune ale soților a căror căsătorie a fost desfăcută, se stabilește un termen de 3 ani. Prin urmare, oricare dintre soți poate cere împărțirea bunurilor și după divorț, dar într-un termen de 3 ani de la rămânerea definitivă a hotărârii de divorț;
- La împărțirea bunurilor comune și determinarea cotelor-părți din acestea, părțile soților sînt considerate egale dacă contractul matrimonial nu prevede altfel;
- Instanța judecătorească poate împărți bunurile comune ținînd cont de interesele unuia dintre soți și/sau de interesele copiilor minori;
- La împărțirea bunurilor comune, datoriile comune se împart între soți proporțional cotelor-părți ce le-au fost repartizate.

Cum poate fi obligată o persoană la plata pensiei de întreținere?

Atenție! Părinții sunt obligați să-și întrețină copiii minori.

Modul în care se plătește pensia de întreținere poate fi stabilit în baza unui contract încheiat între părinți sau între părinți și copilul major, care nu este capabil să muncească. Dacă un astfel de contract lipsește și părinții nu participă la întreținerea copiilor, pensia de întreținere se încasează pe cale judecătorească, la cererea unuia dintre părinți.

Pensia de întreținere pentru copilul minor se încasează din salariul și/sau din alte venituri ale părinților în mărime de:

- 1/4 - pentru un copil;
- 1/3 - pentru 2 copii;
- 1/2 - pentru 3 și mai mulți copii.

Mărimea pensiei alimentare poate fi micșorată sau majorată de instanța judecătorească, ținându-se cont de starea materială și familială a părinților, de alte circumstanțe importante.

Instanța judecătorească poate să stabilească mărimea pensiei de întreținere într-o sumă bănească fixă plătită lunar sau, concomitent, într-o sumă bănească fixă și sub forma unei părți din salariu și/sau alte venituri.

Atenție! Părinții sunt obligați să-și întrețină și copiii majori care nu pot să muncească și care au nevoie de sprijin material.

În cazul în care părinții nu-și respectă obligația de a acorda sprijin material copiilor majori care nu pot să muncească, instanța judecătorească stabilește mărimea pensiei de întreținere pentru aceștia într-o sumă bănească fixă plătită lunar, ținându-se cont de starea materială și familială, de alte circumstanțe importante.

Atenție! Soții își datorează întreținere materială reciprocă!

Dacă unul dintre soți refuză să acorde întreținere celuilalt soț și dacă între ei nu există un contract privind plata pensiei de întreținere, dreptul de a cere în instanța de judecată plata pensiei de către celălalt soț îl are:

- soțul care nu poate să muncească (care a atins vârsta de pensionare sau este invalid de gradul I, II sau III) și care necesită sprijin material;
- soția în timpul gravidității;
- soțul care îngrijește copilul comun timp de 3 ani după nașterea acestuia;
- soțul care îngrijește până la vârsta de 18 ani un copil comun invalid sau care îngrijește un copil comun invalid de gradul I din copilărie, dacă acest soț nu lucrează și copilul necesită îngrijire.

Atenție! Pensia de întreținere se plătește persoanelor enumerate numai în cazul când acestea nu au un venit propriu suficient, iar soțul care datorează întreținere are posibilitatea de a o plăti.

Dreptul de a cere întreținere de la fostul soț pe cale judecătorească îl are:

- fosta soție în timpul gravidității;
- fostul soț, care are nevoie de sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun timp de 3 ani după nașterea acestuia;
- fostul soț, care are nevoie de sprijin material, ocupat cu îngrijirea copilului comun invalid pînă la vîrsta de 18 ani sau a copilului comun invalid de gradul I din copilărie;
- fostul soț, care are nevoie de sprijin material, devenit incapabil de a munci în timpul căsătoriei sau timp de un an după desfacerea acesteia;
- fostul soț care are nevoie de sprijin material și a atins vîrsta de pensionare, în termen de cel mult 5 ani din momentul desfacerii căsătoriei, dacă soții au fost căsătoriți cel puțin 15 ani.

Mărimea pensiei de întreținere se stabilește de către instanța judecătorească într-o sumă bănească fixă plătită lunar în cazul în care soțul obligat la plata pensiei de întreținere nu are un venit stabil. La stabilirea sumei pensiei de întreținere, se ține cont de situația materială și familială a soților (foștilor soți), de alte circumstanțe importante.

Instanța judecătorească este în drept să-l elibereze pe unul dintre soți (fostul soț) de obligația de întreținere sau să limiteze această obligație la un anumit termen dacă:

- incapacitatea de muncă a soțului (fostului soț) inapt de muncă, care necesită sprijin material, este rezultatul abuzului de băuturi alcoolice sau droguri ori al unei infracțiuni pregătite din timp;
- soțul (fostul soț) care are nevoie de sprijin material a avut un comportament imoral în familie;
- soții (foștii soți) s-au aflat în relații de căsătorie cel mult 5 ani;
- s-a dovedit, pe cale judecătorească, că căsătoria a fost desfăcută din vina fostului soț care are nevoie de sprijin material.

Procedura de decădere din drepturile părintești

**Părinții au drepturi și obligații egale față de copii,
indiferent de faptul dacă copiii sînt născuți în căsătorie sau în afara ei,
dacă locuiesc împreună cu părinții sau separat.**

Conflictele dintre părinți privind educația și instruirea copiilor se soluționează de către autoritatea tutelară, iar decizia acesteia poate fi atacată în instanța de judecată.

Domiciliul copilului care nu a atins vârsta de 14 ani se stabilește prin acordul părinților. Dacă un asemenea acord lipsește, iar copilul a atins vârsta de 10 ani, domiciliul acestuia se stabilește de instanța judecătorească, ținându-se cont de interesele și părerea copilului. În acest caz, instanța judecătorească va lua în considerare atașamentul copilului față de fiecare dintre părinți, față de frați și surori, vârsta copilului, calitățile morale ale părinților, relațiile dintre fiecare părinte în parte și copil, posibilitățile părinților de a crea condiții adecvate pentru educația și dezvoltarea copilului (îndeletnicirile și regimul de lucru, condițiile de trai etc.).

La stabilirea domiciliului copilului minor, instanța judecătorească va cere și avizul autorității tutelare (Direcția Protecției Drepturilor Copilului) în a cărei rază teritorială se află domiciliul fiecăruia dintre părinți.

Părintele care locuiește împreună cu copilul nu are dreptul să împiedice contactul dintre copil și celălalt părinte care locuiește separat, doar dacă comportamentul părintelui nu este în interesul copilului sau prezintă pericol pentru starea lui fizică și psihică.

Atenție! Părinții au dreptul să încheie un acord privind exercitarea drepturilor părintești de către părintele care locuiește separat de copil.

Conflictele apărute se soluționează de autoritatea tutelară (Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului), iar decizia acesteia poate fi atacată în instanța judecătorească, care va emite hotărârea respectivă.

Părinții pot fi decăzuți din drepturile părintești dacă:

- nu-și exercită obligațiile lor părintești, nu achită plata pensiei de întreținere;
- refuză să ia copilul din maternitate sau dintr-o altă instituție curativă, educativă (de exemplu, de la grădiniță, de la școală), dintr-o instituție de asistență socială;
- fac abuz de drepturile părintești;
- se comportă cu cruzime față de copil, aplicând violența fizică sau psihică, atentează la inviolabilitatea sexuală a copilului;
- prin comportare imorală, influențează negativ asupra copilului;
- suferă de alcoolism cronic sau de narcomanie;
- au săvârșit infracțiuni contra vieții și sănătății copiilor sau a soțului;
- în alte cazuri când aceasta o cer interesele copilului.

Atenție! Decăderea din drepturile părintești are loc numai pe cale judecătorească și poate fi cerută de celălalt părinte, tutorele copilului, autoritatea tutelară sau procurorul.

Trebuie să știi că...

- copilul ai cărui părinți (unul dintre ei) sînt decăzuți din drepturile părintești are dreptul să locuiască în locuința părinților săi și să-i moștenească pe aceștia;
- părinții decăzuți din drepturile părintești pot avea întâlniri cu copilul lor numai cu permisiunea autorității tutelare. Aceste întâlniri nu se permit dacă ele pot cauza daune dezvoltării lui fizice sau intelectuale, este evident că părinții nu sînt capabili de aceste întâlniri, contravin intereselor copilului sau dacă copilul, în timpul ședințelor de judecată, a avut obiecții serioase privind contactul cu părinții decăzuți din drepturi;

Atenție! Părinții pot recăpăta drepturile asupra copilului dacă au dispărut împrejurările care au condus la decăderea lor din aceste drepturi și dacă acest lucru este în interesul copilului.

Persoana care dorește restabilirea drepturilor sale părintești trebuie să depună o cerere în instanța judecătorească.

La acest proces participă obligatoriu autoritatea tutelară.

Restabilirea în drepturile părintești față de copilul care a atins vîrsta de 10 ani se acceptă ținîndu-se cont de părerea copilului.

Contractul matrimonial

Contractul matrimonial este un contract încheiat benevol de persoanele care doresc să se căsătorească sau între soți, în care se stabilesc drepturile și obligațiile patrimoniale (care pot fi evaluate în bani) ale acestora în timpul căsătoriei și/sau în cazul desfacerii acesteia.

Trebuie să știi că contractul matrimonial...

- poate fi încheiat pînă la înregistrarea căsătoriei sau, în orice moment, în timpul căsătoriei;
- fiind încheiat pînă la înregistrarea căsătoriei, intră în vigoare la data înregistrării acesteia;
- se încheie în formă scrisă și se autentifică notarial. Nerespectarea acestor condiții face ca contractul să fie nul;
- poate stabili că toate bunurile dobîndite de fiecare dintre soți în timpul căsătoriei sînt proprietate personală a soțului care le-a dobîndit;
- poate conține drepturi și obligații de întreținere reciprocă, felul în care fiecare dintre soți participă la veniturile obținute de fiecare dintre ei și la

cheltuielile comune, bunurile ce vor fi transmise fiecăruia dintre soți în caz de împărțire a acestora;

- poate conține sancțiuni patrimoniale pentru soțul vinovat de desfacerea căsătoriei;
- poate fi modificat sau anulat în orice moment, în baza acordului dintre soți. Acordul privind modificarea sau anularea contractului matrimonial se întocmește în scris și se autentifică la notar.

IV. Modele de cerere de chemare în judecată

1. Cerere de desfacere a căsătoriei, stabilire a domiciliului copilului, partaj, stabilire a pensiei de întreținere pentru copilul minor, revenire la numele avut anterior căsătoriei.

Către Președintele Judecătorei _____
Reclamant: _____
Domiciliu: _____
Telefon: _____
Pîrît: _____
Domiciliu: _____

Cerere de chemare în judecată

Prin prezenta, eu, subsemnata, chem în judecată pe soțul meu _____ pentru divorț, urmînd ca pe baza probelor ce vor fi administrate instanța să hotărască:

1. În baza art.37 Codul Familiei desfacerea căsătoriei înregistrată sub numărul _____ din _____ la Pretura _____ din vina pîrîtului.
2. În baza art. 63 C.F. să-mi fie încredințat spre creștere și educare copilul minor _____, născut la data de _____, conform certificatului de naștere nr. _____, înregistrat la Pretura _____.
3. În baza art. 75 C.F. obligarea pîrîtului să contribuie la cheltuielile de creștere, educare, învățatură și pregătire profesională a copiilor.
4. În baza art. 25 C.F. împărțirea bunurilor comune dobîndite în timpul căsătoriei.
5. În baza art. 25 alin. 3, C.F. să-mi fie recunoscut mie și copiilor mei minori dreptul de abitație în casa din s. _____ unde am eu și copii domiciliul.
6. În baza art. 17 alin.4 C.F. să reluăm numele avute înainte de căsătorie.
7. În baza art. 85 C.P.C. să fîu scutită de plata taxei de stat (în cazul în care sunteți invalid sau șomer).
8. Rog ca pîrîtul să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată pe care le voi face cu acest proces.

Motivele acțiunii:

În fapt, ne-am căsătorit la data de _____, iar din căsătorie au rezultat _____ copii _____. Încă de la începutul căsătoriei am fost agresată fizic și psihologic de către soțul meu, însă am considerat că în timp el se va schimba, eu dorind să

păstrez familia și depunînd orice efort pentru a avea o familie normală. Însă acum conviețuirea cu soțul meu a devenit imposibilă atît pentru mine, cît și pentru copiii mei. Soțul meu este foarte agresiv, agresîndu-mă fizic pe mine și pe copii. Starea lui de agresivitate se agravează și mai mult, în special cînd consumă băuturi alcoolice, iar el le consumă foarte des. Soțul meu a fost pedepsit contravențional de _____ pentru aplicarea leziunilor corporale.

Soțul meu nu participă la întreținerea și educarea copiilor noștri minori, de creșterea și îngrijirea acestora mă ocup doar eu.

Prin urmare, raporturile dintre noi doi sunt grav și iremediabil vătămăte încît continuarea căsătoriei este vădit imposibilă.

În drept, îmi întemeiez acțiunea pe dispozițiile art.37, 63, 75, 25, 17 C.F.

Pentru dovedirea acțiunii voi face uz de proba cu acte și proba cu următorii martori (aici se va scrie numele și adresele martorilor):

-

Anexez la prezenta acțiune, pe care o depun în două exemplare, unul pentru instanță și unul pentru pîrît, următoarele acte:

- Certificatul de căsătorie;
- Copia certificatului de naștere a copilului minor;
- Copia titlului de proprietate (contract de vânzare-cumpărare, certificat de privatizare)/Copia contractului de închiriere;
- Copia buletinului de identitate;
- Copia raportului de expertiză medico-legală;
- Copia certificatului de salariu;
- Lista cu bunuri pentru partaj;
- Copia raportului de examinare psihologică;
- Copia chitanței cu privire la plata taxei de stat.

Data depunerii: _____

Semnătura: _____

2. Cerere de chemare în judecată pentru stabilirea pensiei de întreținere pentru copilul minor

Către Președintele Judecătoriei _____

Reclamant: _____

Domiciliu: _____

Telefon: _____

Pîrît: _____

Domiciliu: _____

Cerere de chemare în judecată pentru obligarea la plata pensiei de întreținere pentru copilul minor

Prin prezenta eu, subsemnata, rog instanța de judecată ca în baza probelor ce vor fi administrate:

1. Să-mi fie încredințat spre creștere și educare copilul nostru minor _____.
2. Să-l oblighe pe pîrît la plata pensiei de întreținere pentru copilul minor în $\frac{1}{4}$ din salariul pîrîtului (sau suma fixă de _____ lei pe lună, atunci cînd nu are venituri stabile).
3. Să-l oblighe pe pîrît la plata tuturor cheltuielilor de judecată pe care le voi face cu acest proces.

Motivele acțiunii:

În fapt, eu și pîrîtul, _____, nu suntem căsătoriți (sau am divorțat la data de _____), dar am locuit împreună încă din _____, din relația noastră de concubinaj a rezultat un copil, _____, născut la data de _____.

Pîrîtul mă agresează psihologic în mod continuu, mă umilește și mă jignește, și nu participă la întreținerea copilului nostru minor.

Prin urmare relațiile dintre noi doi sunt grav și iremediabil vătămăte și din această cauză am hotărît să plec de la el împreună cu copilul. Starea mea financiară însă este precară, eu fiind angajată în calitate de _____, avînd un salariu doar de _____ pe lună.

Așadar, rog instanța să-l oblighe pe pîrît la plata pensiei de întreținere pentru copilul minor în valoare de $\frac{1}{4}$ din salariul lui (sau suma fixă de _____ lei).

În drept, îmi întemeiez acțiunea pe dispozițiile pe art. 63, art. 75 C.F.

Anexez la prezenta acțiune, pe care o depun în dublu exemplar, unul pentru instanță și unul pentru pîrît, următoarele acte:

- Copia certificatului de naștere a copilului;
- Copia buletinului meu de identitate;
- Copia certificatului de salariu (sau certificat de șomer).

Data depunerii: _____

Semnătura: _____

3. Cerere de chemare în judecată pentru decăderea din drepturile părintești

Către Președintele Judecătoriei _____
Reclamant: _____
Domiciliu: _____
Telefon: _____
Intervenient: Direcția pentru Protecția
Drepturilor Copilului
Pârît: _____
Domiciliu: _____
Telefon: _____

Cerere de chemare în judecată pentru decăderea din drepturile părintești

Prin prezenta, eu, subsemnata, rog instanța de judecată:

1. Să îl decadă pe pârît din drepturile părintești vis-a-vis de copilul nostru comun minor _____, născut la _____.
2. Rog să introducă ca intervenient Direcția pentru Protecția Drepturilor Copilului din or. _____
3. Să-l oblige pe pârît la plata tuturor cheltuielilor de judecată pe care le voi avea cu acest proces.

În fapt, eu și pârîtul _____ am divorțat la data _____, din această relație a rezultat copilul nostru comun _____.

Pârîtul nu participă la întreținerea și educarea copilului nostru minor, neaducând nici un aport financiar sau educativ vis-a-vis de copilul nostru. În cadrul procesului de divorț fostul meu soț a declarat că va participa la întreținerea copilului nostru benevol fără a fi necesară stabilirea unei pensii de întreținere pentru copil, însă nu a făcut-o niciodată (sau pensia de întreținere a fost stabilită prin hotărâre judecătorească, însă acesta nu o plătește). Ba mai mult, el ne vizitează din când în când, fiind în stare de ebrietate, agresându-ne verbal și făcându-ne scandal, avînd o influență negativă asupra mea și a copilului, atît eu, cît și copilul meu suntem într-o permanentă stare de frică față de el.

Luînd în considerație faptele expuse mai sus, rog instanța de judecată să-l decadă pe pârît din drepturile părintești, dat fiind faptul că nu își îndeplinește obligațiile de părinte, ci chiar mai mult e un factor continuu de stres și pericol grav pentru mine și copil și influențează negativ dezvoltarea acestuia.

În drept, îmi întemeiez pretențiile pe art. 51, 53 alin.4, 60, 62, 63, 67 lit.b, e, f, h, art. 68 C.F.

Prezenta cerere o depun în trei exemplare, unul pentru instanță, unul pentru pârît și unul pentru intervenient, precum și copii de pe următoarele acte care susțin această acțiune:

- Copia certificatului de naștere a copilului;
- Copia certificatului de divorț;
- Copia hotărîrii judecătorești de divorț;
- Copia buletinului meu de identitate.

Prezenta acțiune o voi susține și cu proba cu martori, chemînd în judecată următorii martori:

1. _____, domiciliat/ă _____
2. _____, domiciliat/ă _____

Data depunerii: _____

Semnătura: _____

4. Cerere de chemare în judecată pentru partajarea averii comune

Către Președintele Judecătoriei _____
Reclamant: _____
Domiciliu: _____
Telefon: _____
Pîrît: _____
Domiciliu: _____

Cerere de chemare în judecată pentru partajul averii comune

Prin prezenta, eu, subsemnata, chem în judecată pe soțul meu, _____, pentru partajul averii comune dobândite în timpul căsătoriei, urmînd ca pe baza probelor ce vor fi administrate instanța să hotărască:

1. În baza art.25, art.26 C.F. partajarea bunurilor mobile și imobile dobîndite în timpul căsătoriei:
 - a) Casa din _____ și terenul aferent.
 - b) Bunurile mobile prevăzute în lista cu bunuri imobile anexată la aceasta cerere.
2. Rog ca pîrîtul să fie obligat la plata cheltuielilor de judecată pe care le voi face cu acest proces.

Motivele acțiunii:

În fapt, ne-am căsătorit la data de _____, iar din căsătorie au rezultat doi copii _____, care deja sunt majori. Încă de la începutul căsătoriei am fost agresată fizic și psihologic de către pîrît și de aceea am divorțat la data de _____ (sau sunt în proces de divorț cu pîrîtul).

Prin urmare, prin prezenta cerere rog instanța de judecată să-mi atribuie ½ cotă-parte din imobilul pe care l-am procurat în timpul căsătoriei (teren și o casă), precum și divizarea în natură a acestui imobil, pentru a-mi putea face curte și intrare separată (anexez la această cerere copia de pe planul-schiță elaborat de către un specialist autorizat cu privire la împărțirea în natură a imobilului în cauză).

La fel, rog instanța să-mi atribuie în natură bunurile mobile prevăzute în lista cu bunuri mobile anexată la prezenta cerere.

În drept, îmi întemeiez acțiunea pe dispozițiile art.25, art.26 C.F., art.371, art.373 Cod Civil.

Pentru dovedirea acțiunii voi face uz de proba cu actele următoare pe care le anexez:

- Copia certificatului de căsătorie sau divorț;
- Copia de pe buletinul de identitate;
- Copia contractului de vânzare-cumpărare sau a certificatului de privatizare;
- Copia de pe planul-schiță de partajare a bunului imobil în natură;
- Lista bunurilor mobile;
- Copia de pe chitanța de plată a taxei de stat.

Data depunerii: _____

Semnătura: _____

5. Cerere de eliberare a ordonanței de protecție

Către Președintele Judecătoriei _____

De la: _____

Domiciliu: _____

Telefon: _____

Demers pentru eliberarea ordonanței de protecție pentru victimele violenței în familie

Prin prezenta, rog să luați măsuri într-un caz grav de violență în familie continuă, pentru a opri abuzul arbitrar de drepturile mele, a copilului meu minor, care constă în violență fizică și psihică parvenită din partea soțului meu, _____, domiciliat (sau cu care mă aflu în proces de divorț) și să dispuneți aplicarea măsurilor de protecție în termen de 24 de ore în conformitate cu cele prevăzute de Legea pentru prevenirea și combaterea violenței în familie din 01.03.2007, pentru a mă apăra pe mine și copilul nostru minor, de agresiunea primului.

Rog ca ordonanța de protecție să fie dispusă pentru perioada maximă pentru care legiuitorul a prevăzut-o și anume 3 luni și să fie dispuse următoarele în ordonanța de protecție:

1. Evacuarea soțului meu din locuința comună;
2. Obligarea lui de a sta departe de mine și de copilul nostru minor, instanța să hotărască asupra distanței la care noi vom fi considerați în siguranță;
3. Obligarea acestuia de a nu ne contacta prin nici o metodă;
4. Interzicerea de a vizita locul de trai al meu sau a părinților mei, cât și locul de muncă.

În fapt, eu și _____ ne-am căsătorit la data de _____, din căsătorie a rezultat un copil, _____ (a.n. _____). Soțul meu mă agrează fizic și verbal, însa după cazul din data de _____ când m-a agresat fizic aproape inuman, am hotărât să depun plîngere la poliție și să cer eliberarea unei ordonanțe de protecție împotriva lui, plecînd de acasă de frica soțului meu, în special și pentru faptul că agresiunile soțului meu influențează negativ dezvoltarea psihică a copilului nostru minor, căruia îi este frică de el.

Așadar, eliberarea ordonanței de protecție este mai mult decît necesară în acest caz, toate faptele descrise mai sus fiind dovedite cu probele anexate la prezenta.

De altfel rog instanța, după eliberarea acestui ordin de protecție să îl expedieze imediat poliției de sector și asistentului social de sector de la locul de trai al soțului pentru supravegherea respectării de către soțul meu a acestui ordin de protecție.

Trăim într-un stat de drept, însă drepturile noastre nu sunt apărate și nici vocile noastre auzite, organele de poliție stau în inacțiune, iar eu și familia mea trăim un continuu coșmar. Un stat trebuie să-și apere cetățenii de cei care sunt antisociali, valorile de bază fiind familia și copilul, care ar trebui să beneficieze de o protecție maximă a drepturilor lor din partea statului, însă în realitate agresorul stă liniștit în libertate, iar eu și copilul meu suntem nevoiți să cerșim protecție, lovindu-ne de indiferența organelor de resort în cauză. Autoritățile publice locale trebuie să intervină în astfel de cazuri pentru a ne proteja, în mod special prin polițistul de sector și asistentul social, care prin atribuțiile profesionale, prevăzute în Legea cu privire la violența în familie sunt obligați să supravegheze și să ia măsuri în cazuri de violență în familie.

Așadar, rog să luați măsuri urgente în vederea asigurării protecției mele și a copilului meu prin eliberarea unei ordonanțe de protecție, menite să ne asigure integritatea fizică și psihică.

Anexez la prezenta:

1. Copia certificatului de naștere a copilului;
2. Copia certificatului de căsătorie;
- 3 Copia buletinului meu de identitate;
4. Copia de pe raportul de expertiză medico-legală;
5. Certificat de la poliție, care confirmă ultima agresiune a soțului meu din data de_____.

Data depunerii: _____

Semnătura: _____

V. Unde te poți adresa în cazuri de violență în familie?

Dacă ai ajuns să-ți fie frică în propria casă, dacă partenerul de viață te amenință, te agresează fizic sau emoțional, traumează copiii...

CAUTĂ AJUTOR LA:

Asociația Obștească „Refugiul Casa Mărioarei”, Chișinău, șos. Hîncești 4, tel. 022 72 58 61. Casa Mărioarei oferă **gratuit și în regim non-stop** următoarele servicii:

- adăpost de urgență în situații de criză, cazare și hrană pe o perioadă de pînă la 3 luni pentru depășirea perioadei de criză;
- asistență socială (căutarea unui loc de muncă, integrarea în instituțiile școlare a copiilor, etc);
- consiliere/consultanță juridică acordată de un avocat licențiat (întocmirea de cereri de chemare în judecată, demersuri, plîngeri adresate autorităților competente în cazurile violenței în familie, inițierea acțiunilor civile, penale, contravențional-administrative, reprezentarea în instanța de judecată și în fața celorlalte organe de stat competente);
- asistență psihologică (consiliere psihologică individuală, consiliere cu agresorul, consiliere al cuplului și a copiilor. Plus la aceasta, se organizează consilieri cu mai multe victime ale violenței în familie prin crearea de grupuri de suport);
- medierea relațiilor cu partenerul, precum și alți membri ai familiei;
- intermedierea relației victimă - instituții abilitate să intervină în soluționarea problemei.

Pentru informații și asistență juridică fără plată contactează:

1. *Centrul de Drept Căușeni*, str. Ștefan ce Mare 1/2, tel.: (243) 2-36-80, 2-42-91.
2. *Clinica juridică Bălți*, str. Pușkin 38, Facultatea de Drept, bloc 5, tel. (231) 2-44-79.
3. *Clinica juridică Comrat*, str. Lenin 160, oficiul 8, tel. (298) 2-94-80.
4. *Clinica juridică Cahul*, piața Independenței 1, oficiul 107, tel.(0796) 80-834.
5. *Clinica juridică Tiraspol*, Promuzeul „Octeabrskii”, AOZT „Tirotext”, tel.: (+373533) 2-73-80.
6. *Biroul Asociat de Avocați „Avocații Publici”*, mun.Chișinău, str. Alecu Russo 1, bloc "A", etajul 3, birourile 317 și 319, tel.: (+373-22) 31-00-65, 31-01-08, 31-02-84, fax: (+373-22) 31-00-17, e-mail: bpap@mail.md.

Instituții și organizații competente într-un caz de violență în familie:

1. Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri 1
Anticamera ministrului: tel.: (22) 26 93 01
Viceministru: tel.: 26 93 01

2. Ministerul Afacerilor Interne, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare 75.

Telefonul de încredere: Unitatea de gardă a MAI: (22) 25-53-46, 25-57-78;

Date de contact ale Comisariatelor de poliție din Republica Moldova:

- Comisariatul general de poliție din mun. Chișinău, tel.: (22) 27-95-95;
- Comisariatul de poliție din sectorul Centru, tel.: 255-523, 27-22-57;
- Comisariatul de poliție din sectorul Buiucani, tel.: 255-527, 74-43-24;
- Comisariatul de poliție din sectorul Botanica, tel.: 255-177, 52-11-00;
- Comisariatul de poliție din sectorul Râșcani, tel.: 255-524, 44-61-00;
- Comisariatul de poliție din sectorul Ciocana, tel.: 255-280, 47-11-53;
- Comisariatul de poliție din Ialoveni, tel.: (268) 2-22-02;
- Comisariatul de poliție din Anenii Noi, tel.: (265) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Criuleni, tel.: (248) 2-29-80, 2-28-80;
- Comisariatul de poliție din Strășeni, tel.: (237) 2-29-80, 2-28-80;
- Comisariatul de poliție din Dubăsari, tel.: (248) 2-14-01;
- Comisariatul de poliție din mun. Bălți, tel.: (231) 2-00-99;
- Comisariatul de poliție din Rîșcani, tel.: (256) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Glodeni, tel.: (249) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Fălești, tel.: (259) 2-26-33;
- Comisariatul de poliție din Sîngerei, tel.: (262) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Edineț, tel.: (246) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Briceni, tel.: (247) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Dondușeni, tel.: (251) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Ocnița, tel.: (271) 2-22-02, 2-38-80;
- Comisariatul de poliție din Soroca, tel.: (230) 2-36-02;
- Comisariatul de poliție din Drochia, tel.: (252) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Florești, tel.: (250) 2-15-50;
- Comisariatul de poliție din Sănătăuca, tel.: (266) 2-23-24;
- Comisariatul de poliție din Orhei, tel.: (235) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Rezina, tel.: (254) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Șoldănești, tel.: (272) 2-25-80;
- Comisariatul de poliție din Telenești, tel.: (258) 2-29-80, 2-28-80;
- Comisariatul de poliție din Ungheni, tel.: (236) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Nisporeni, tel.: (264) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Călărași, tel.: (244) 2-09-80;

- Comisariatul de poliție din Cahul, tel.: (299) 2-44-88;
- Comisariatul de poliție din Cantemir, tel.: (273) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Tighina, tel.: (232) 2-52-62;
- Comisariatul de poliție din Căușeni, tel.: (243) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Ștefan Vodă, tel.: (242) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Hîncești, tel.: (234) 2-28-80, 2-29-80, 2-42-04;
- Comisariatul de poliție din Leova, tel.: (263) 2-29-80;
- Comisariatul de poliție din Cimișlia, tel.: (241) 2-29-80, 2-22-02, 2-28-80;
- Comisariatul de poliție din Basarabeasca, tel.: (267) 2-22-02, 2-28-80;
- Comisariatul de poliție din Găgăuzia, tel.: (238) 2-28-74;
- Comisariatul de poliție din Comrat, tel.: (238) 2-29-80, 2-28-80;
- Comisariatul de poliție din Ceadâr Lunga, tel.: (261) 2-10-18;
- Comisariatul de poliție din Vulcănești, tel.: (253) 2-29-80;

3. Procuratura Generală a Republicii Moldova, mun. Chișinău, str. Mitropolit Bănulescu-Bodoni 26, tel.: (22) 22-50-75.

4. Centrul de Medicină Legală:

- Chișinău, str. Korolenco 8, tel.: 73-82-96, 72-79-33;
- Bălți, str. Decebal 101/V, tel.: (231) 7-04-25;
- Comrat: str. Odesscaia 2, tel.: (298) 3-11-40.

5. Dispensarul de Narcologie, mun. Chișinău, str. I. Pruncul, tel.: 29-36-85, 72-78-56;

6. Direcția Municipală Chișinău pentru Protecția Drepturilor Copilului, str. Al. Vlahuță 3, tel.: 24-27-02;

7. Pentru examinarea psihologică a copiilor puteți apela la Centrul de asistență psiho-socială a copilului și familiei „Amicul”, mun. Chișinău, str. Calea Ieșilor 61/2, tel.: (22) 75-88-06. Cabinetele "Amicul" în: sectorul Centru (27-68-39), sectorul Buiucani (75-67-87), sectorul Ciocana (48-81-28), Grătiești (54-17-27).

8. Pentru eliberarea certificatului de șomer apelați la **Agencia națională pentru ocuparea forței de muncă**, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri 1, et. VI, bir. 603 sau prin e-mail: anofm@anofm.gov.md

Lista oficiilor teritoriale ale Agenției naționale pentru ocuparea forței de muncă

Nr.	Denumirea agenției	Cod poștal, adresa	Numele, Prenumele directorului	Prefixul, telefoane de contact
1.	AOFM Anenii Noi	6501,or.Anenii Noi, str.31 august, 4	Vicol Maria	(265) 23982 (265) 23495

2.	AOFM Basarabeasca	6702, or. Basarabeasca, str. K. Marx, 55	Caicî Olga	(297) 22505 (297) 22733
3.	AOFM Briceni	4700, or. Briceni, str. Independenței 3	Muntean Valentina	(247) 22653 (247) 23696
4.	AOFM Cahul	3909, or. Cahul, str. Șt. cel Mare, 15	Dimineț Ludmila	(299) 22186 (299) 21623
5.	AOFM Cantemir	7300, or. Cantemir, str. Trandafirilor, 2	Baba Elena	(273) 22541 (273) 23300
6.	AOFM Călărași	4404, or. Călărași, str. M. Eminescu 19	Diaconov Tamara	(244) 22071 (244) 22371
7.	AOFM Căușeni	4304, or. Căușeni, str. Mateevici, 9	Cernat Vasile	(243) 23055 (243) 23344
8.	AOFM Cimișlia	4100, or. Cimișlia, piața Sfânta Maria, 7	Aramă Tatiana	(241) 23036 (241) 23309
9.	AOFM Criuleni	4801, or. Criuleni, str. 31 August 139	Orlov Tatiana	(248) 21450 (248) 22708
10.	AOFM Donușeni	5102, or. Donușeni, str. Independenței, 25	Corcimari Larisa	(251) 22489
11.	AOFM Drochia	5202, or. Drochia, bd. Independenței, 15	Zavorotnîi Galina	(252) 22782 (252) 21827
12.	AOFM Dubăsari	4571, r-nul Criuleni, com. Cocieri, str. Renașterii, 58	Micu Vasile	(248) 52870 (248) 52871
13.	AOFM Edineț	4601, or. Edineț, str. M. Eminescu, 24	Celac Rodica	(246) 22779 (246) 24399 (246) 24807 (246) 22344
14.	AOFM Fălești	5902, or. Fălești, str. Șt. cel Mare, 50	Chiruță Ion	(259) 22262 (259) 23330
15.	AOFM Florești	5000, or. Florești, bd. Victoriei, 2	Rusu Iulia	(250) 20134 (250) 22669
16.	AOFM Glodeni	4901, or. Glodeni, str. Suveranității 4	Buza Nicolae	(249) 23360 (249) 23182
17.	AOFM Hîncești	3401, or. Hîncești, str. M. Hîncu 123	Vlas Maria	(269) 23961 (269) 23251
18.	AOFM Ialoveni	6800, or. Ialoveni, str. Alx. cel Bun 49	Sert Mihail	(268) 23452 (268) 22109
19.	AOFM Leova	6301, or. Leova, str. Independenței, 3	Meaun Ala	(263) 22046 (263) 22593
20.	AOFM Nisporeni	640, or. Nisporeni, str. Suveranității 2	Mușchei Pavel	(264) 23055 (264) 22734
21.	AOFM Ocnița	7101, or. Ocnița, str. Independenței 47	Șeludico Valentina	(271) 23760

22.	AOFM Orhei	3505, or. Orhei, str. V. Lupu, 36	Lisu Petru	(235) 21490 (235) 20912 (235) 22407 (235) 27690
23.	AOFM Rezina	6701, or. Rezina, str.27 august, 1	Efremov Eugenia	(254) 23173 (254) 24374
24.	AOFM Rîșcani	5600, or.Rîșcani, str.31 August 16	Galer Ludmila	(256) 23261 (256) 22004
25.	AOFM Sîngerei	6201, or. Sîngerei, str. Independenței 124	Deleu Valerian	(262) 25102 (262) 23867
26.	AOFM Soroca	3000, or. Soroca, str. Independenței 69	Ciobanu Nina	(230) 22302 (230) 23066
27.	AOFM Strășeni	3701, or. Strășeni, str. .Eminescu,56	Rodideal Galina	(237) 22620 (237) 23240
28.	AOFM Șoldănești	7201, or. Șoldănești, str. Păcii 8-a	Zgurean Elena	(272) 22454 (272) 24333
29.	AOFM Ștefan Vodă	4201, or. Ștefan Vodă, str. Libertății 1	Orlov Nicolae	(242) 23670 (242) 23537
30.	AOFM Taraclia	7400, or. Taraclia, str. Lenin 167	Dragan Maria	(294) 25382 (294) 25998
31.	AOFM Telenești	5800, or. Telenești, str. Renașterii 69	Codreanu Maria	(258) 25720 (258) 22795
32.	AOFM Ungheni	3603, or. Ungheni, str. Națională 33	Cerempei Alexei	(236) 23280 (236) 23166 (236) 20692 (236) 20633
33.	AOFM Chișinău	2012 mun. Chișinău, str. M.Varlaam 90	Șupac Ala	(22) 226487 (22) 224440 (22) 222492
34.	AOFM mun. Bălți	3100, mun. Bălți, str. Pușchin,16	Chițac Ilie	(231) 20522 (231) 21254 (231) 23337 (231) 23237 (231) 25280 (231) 52929
35.	AOFM UTA Găgăuzia	3805, or. Comrat, str. Trețiacova 36	Miron Natalia	(298) 24433 (298) 24541

USAID
FROM THE AMERICAN PEOPLE

**Publicat de Asociația Avocaților Americani/
Inițiativa pentru Supremația Legii**
Prin intermediul finanțării acordate de către
**Agenția Statelor Unite pentru
Dezvoltare Internațională**

Afirmațiile și analizele incluse în textul de față sunt realizate de Asociația Avocaților Americani/Inițiativa pentru Supremația Legii, care este singura responsabilă pentru conținutul său. Comitetul Director al Asociației Avocaților Americani nu a examinat și nici nu a autorizat conținutul documentului. Prin urmare, punctele de vedere exprimate în prezentul text nu trebuie să fie considerate ca reprezentând politica ABA. Mai mult, nimic din prezentul text nu trebuie să fie considerat asistență juridică pentru cazuri particulare și cei care o citesc trebuie să solicite astfel de asistență de la propriul jurist. Această publicație a fost posibilă datorită susținerii generoase a poporului american acordată prin intermediul Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID), în condițiile Acordului de Cooperare Asociat Nr. 121-A-00-00-00821-00 și ale Acordului Principal de Cooperare Nr. ENI-A-00-00-0003-00. Asociația Avocaților Americani/Inițiativa pentru Supremația Legii este responsabilă pentru conținutul prezentului text, care nu reflectă neapărat punctul de vedere al USAID sau al autorităților Statelor Unite.

Datele de contact ale biroului din Moldova a Asociației
Avocaților Americani/Inițiativa pentru Supremația Legii
sunt următoarele:

str. Kogălniceanu 76, etajul 2,
MD-2009, Chișinău, Moldova
Tel.: (37322) 23 89 34, 23 89 35, 23 89 36
Fax: (373 22) 23 48 73
E-mail: office@abaceeli.md